

Тематска
анализа/дијагностика:
Образование

Извршно резиме

Квалитетното образование е основно човеково право кое придонесува за подобрување на знаењата, вештините, компетенциите и ставовите на една личност со што му се овозможува подобар живот како на професионален, така и на приватен план. Во нашата држава, образовниот систем ќе биде поставен како еден од темелите на Националната развојна стратегија 2022-2042 (НРС 2022-2042), со цел да се обезбеди инклузивен, зелен и одржлив развој, особено за социјално ранливите и маргинализираните категории на луѓе.

Македонскиот образовен систем опфаќа шест главни столба: (1) предучилишно образование; (2) основно образование; (3) средно образование; (4) стручно образование и обука; (5) високо образование и истражување; и (6) учење и образование за возрасни, и области од заеднички интерес за целиот образовен систем.

При подготовката на овој документ, а со цел да се согледаат состојбите во образованиот сектор, направени се следните аналитички чекори:

- преглед на клучните стратески документи и извештаи на меѓународните релевантни организации кои се однесуваат на развојот на образовните системи (Обединети Нации, Европска Унија, Светска Банка, ОЕЦД, итн.);
- селекција и анализа на клучните стратески и програмски документи, како и закони кои се однесуваат на образованието во нашата земја;
- мапирање на клучните чинители/институции кои го сочинуваат образовниот екосистем во земјава;
- увид во индикаторите кои се користат во компаративните анализи на меѓународно ниво, но и за следење на имплементацијата на образовните реформи на национално ниво;
- преглед на препораките и сугестиите од процесот на јавни консултации со сите засегнати страни во рамки на визионерските работилниците;
- интервјуа / разговори со експерти кои работат во сегментот на образованието.

Анализите покажаа дека стратескиот развој на образованието во рамки на НРС 2022-2042 треба да се темели на следните принципи:

- **деполитизација во сите сегменти на образовниот системи** (од аспект на вработување и кариерно напредување);
- **континуитет во реформите во образованието** (додека не се заврши целата реформа и не се измерат резултатите од истата, да не се започнува со нова реформа);
- со реформите во образовната сфера, да не се превземаат **искуствата од други земји**, без притоа да се прилагодат добрите практики на нашите услови;
- **реформите да базираат на реалните потреби на стопанството во државата** со вклучување на сите чинители од образовниот екосистем;

- **социјална инклузија** (во содржините и наставните материјали, во инфраструктурата, во човечкиот фактор, итн.);
- **наставникот/професорот треба да е столбот на образовниот систем**(враќање на достоинството на наставниците/професорите, кариерен развој преку континуирани обуки, мотивирање со стимулативни мерки за подобрите наставници/професори, итн.);
- **главниот „производ“ на образовниот систем треба да бидат работоспособни млади луѓе** кои лесно ќе се вклучат на пазарот на труд;
- **развивање на иновативниот дух кај младите** преку ставање акцент на:
  - климатска писменост и одржлив развој,
  - финансиска писменост и развој на претприемачки компетенции,
  - познавање на зелени технологии,
  - развој на животни вештини и компетенции за работа на проекти, итн.;

- **соодветно и правично финансирање** на образовните институции и активности од државниот буџет;
- поголема **искористеност на ЕУ фондовите** и можностите за **мобилностна** наставниот кадар, администрацијата во образовните институции, и секако младите (ученици и студенти);
- **дигитализација** во сите сегменти од образовниот процес (материјали, наставни средства, администрација (процеси и процедури, итн.);
- **континуирано следење (мониторинг и евалуација)** на прогресот на реализација на стратегијата (и акциските планови) со правилно избрани индикатори.